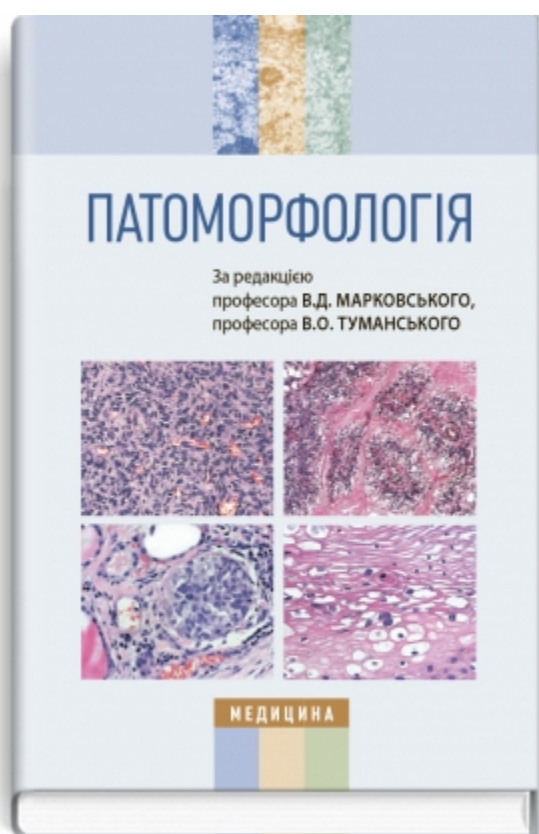

Патоморфологія: національний підручник / за ред. В. Д. Марковського, В. О. Туманського. – К. : ВСВ "Медицина", 2015. – 936 с.

**Мова: українська
ISBN 978-617-505-450-5**

Підручник, написаний колективом авторів, за редакцією завідувачів провідних кафедр патологічної анатомії вищих медичних навчальних закладів України, подає актуальну сучасну інформацію у галузі загальної та спеціальної патоморфології. У першій частині описані загально патологічні процеси: ушкодження клітин і тканин, їх регенерація й адаптація, порушення кровообігу, запалення, імунна патологія, основи онкології й танатології. Друга частина висвітлює патоморфологію хвороб за нозологічним принципом. Морфологічні прояви патологічних процесів на різних структурних рівнях організації живої матерії – органному, тканинному, клітинному, субклітинному – описуються з використанням новітніх методів дослідження.

Для студентів вищих медичних навчальних закладів України IV рівня акредитації, що навчаються за спеціальностями "лікувальна справа", "педіатрія", "стоматологія", "медико-профілактична справа".

Зміст

Використані скорочення
Передмова
ВСТУП ДО ПАТОМОРФОЛОГІЇ (проф. В.О. Туманський)
Предмет і завдання патоморфології
Термінологія для вивчення патоморфології
Основні етапи розвитку патологічної анатомії
Макроморфологічний етап розвитку патологічної анатомії
Мікроскопічний етап розвитку патологічної анатомії
Молекулярно-генетичний етап розвитку патоло-

гічної анатомії
Методи патолого-анатомічної діагностики
Біопсія
Патолого-анатомічне дослідження операційного матеріалу
Патолого-анатомічне дослідження акушерсько-гінекологічного матеріалу
Експериментальне відтворення хвороби
Патолого-анатомічний розтин (аутопсія)
Методики патоморфологічного дослідження
Макроскопічне дослідження
Методики світлової мікроскопії

Комп'ютерна морфометрія та цитоспектрофото-
метрія
Електронна мікроскопія
Радіоавтографія
Молекулярно-генетичні методики
ЗАГАЛЬНА ПАТОМОРФОЛОГІЯ (проф. В.О.
Туманський)
Типові загальнопатологічні процеси
Розділ 1. Клітинні дистрофії
Морфологія клітинних дистрофій
Гіаліново-краплинна дистрофія
Гідропічна дистрофія
Жирова дистрофія клітин
**Розділ 2. Молекулярно-ультраструктурна па-
тологія клітин**
Типові ультраструктурні зміни клітин при їх
ушкодженні
Патологічні зміни структури ядра
Патологія внутрішньоклітинного синтезу, моле-
кулярної модифікації, транспортування й розпо-
ділу макромолекул
Патологія цитоскелета і її наслідки
Патологічні зміни ультраструктури мітохондрій і
їх наслідки
Молекулярно-ультраструктурна патологія лізо-
сом і внутрішньоклітинної деградації макромо-
лекул
Ушкодження цитоплазматичної мембрани і їх
наслідки
Хвороби, асоційовані з патологією клітинних
органел
Генетично зумовлена патологія цитоскелета клі-
тин
Спадкові захворювання, асоційовані з патологі-
єю мітохондрій
Спадкові хвороби, асоційовані з патологією лізо-
сом
Спадкові захворювання, асоційовані з патологі-
єю інтегринів і десмосом
Хвороби, асоційовані з патологією пероксисом
**Розділ 3. Патоморфологія накопичення скла-
дних білків та ліпідів**
Гіаліноз
Гіаліноз клапанів серця й аорти у хворих на рев-
матизм
Гіаліноз судин
Системний гіаліноз артеріол в осіб із гіпертоніч-
ною хворобою
Гіаліноз капілярів і клубочків нирок при гломе-
рулонефриті
Локальний гіаліноз у фіналі запалення у вогнищі
зруйнованих тканин
Патоморфологія накопичення і зменшення ліпі-
дів та адипоцитів
Ожиріння організму
Виснаження організму
**Розділ 4. Патоморфологічні прояви кумуляції
продуктів порушеного метаболізму**
Розлади обміну заліза й метаболізму гемоглобі-
ногенних пігментів

Порушення обміну й деградації гемоглобіноген-
них пігментів
Феритин
Гемосидерин
Білірубін і патоморфологічні прояви порушення
його метаболізму
Гематоїдин
Гематини
Порфірини
Патоморфологічні прояви порушення утворення
меланіну
Патоморфологічні прояви порушення обміну
нуклеопротейдів
Патоморфологічні прояви порушення обміну
міді
Звапніння (кальциноз) тканин
Утворення каменів в органах
**Розділ 5. Селективна загибель спеціалізованих
клітин**
Некроз клітини
Патогенно-індукований апоптоз
Селективна загибель клітин, індукована імунною
системою
Імуноклітинне знищення клітин
Фагоцитоз
Імуноклітинний кілінг
Руйнування клітин активованим комплементом
**Розділ 6. Патоморфологія органної недостат-
ності**
Селективне руйнування спеціалізованих мікро-
структур органа
Некроз органа
Органна недостатність при поширеному фіброзі
та цирозі органа
Органна недостатність при атрофії органа унас-
лідок стійкого збільшення об'єму його порожнини
Органна недостатність при ушкодженні органа
крововиливом, пухлиною,
запальним процесом, грибами та паразитами
Розділ 7. Основи танатології
Народження і смерть людини
Основи танатогенезу
Основні причини біологічної смерті
Ознаки біологічної смерті, трупні зміни
**Розділ 8. Порушення іонно-осмотичного та
водного балансу, кислотно-основного стану**
Фізіологічні параметри іонно-осмотичного бала-
нсу та кислотно-основного стану
Наслідки порушення осмолярності й осмоляр-
ності
Наслідки порушень балансу іонів натрію, калію
та кальцію
Наслідки порушення кислотно-основного стану
Порушення балансу тканинної рідини
Набряк тканини й органів
Гострий набряк легенів
Набухання та набряк головного мозку
Системні набряки організму
Розділ 9. Порушення крово- та лімфообігу
Гострі системні розлади кровообігу

Порушення кровообігу при гострій аритмії та гострій серцевій (міокардіальній) недостатності
Порушення кровообігу при шоку та їх наслідки
Системні розлади кровообігу при хронічній серцевій недостатності та декомпенсації серцевої діяльності
Регіонарні розлади кровообігу
Місцеве венозне повнокрів'я (венозна гіперемія)
Недокрів'я (ішемія)
Місцеве артеріальне повнокрів'я (артеріальна гіперемія)
Плазморагія
Кровотеча (геморагія) та крововилив
Порушення утворення й обігу лімфи

Розділ 10. Порушення гемостазу, емболія

Геморагічний синдром
Тромбоз
Тромбогеморагічний синдром
Геморагічні розлади у новонароджених
Емболія: класифікація, патогенез і танатогенез
Тромбоемболія легеневої артерії
Повітряна (газова) емболія
Жирова емболія
Амніотична емболія

Розділ 11. Запалення

Ексудативне запалення
Особливості запалення в пренатальний період, у новонароджених і дітей
Проліферативне (продуктивне) запалення
Банальне проліферативне запалення
Продуктивне запалення з утворенням поліпа
Продуктивне запалення з утворенням гострокінцевих кондилом
Продуктивне запалення навколо тварин-паразитів
Інтерстиційне продуктивне запалення
Гранульоматозне запалення
Специфічне проліферативне запалення
Специфічне запалення, спричинене мікобактерією туберкульозу
Специфічне запалення, спричинене блідою трепонемою
Специфічне запалення мікотичного генезу
Специфічне запалення, зумовлене клебсіелою риносклероми
Специфічне запалення, спричинене мікобактерією лепри

Розділ 12. Імунопатологічні процеси

Молекулярно-патоморфологічні основи імунної відповіді
Імунна система у пренатальний і постнатальний період
Патологія імунних процесів
Амілоїдоз
Реакції гіперчутливості
I тип (негайна реакціозна гіперчутливість)
II тип (антитіло-опосередкована гіперчутливість)
III тип (імунокомплексна гіперчутливість)
IV тип (сповільнена гіперчутливість)
Реакції відторгнення трансплантованої нирки

Імунна недостатність
Первинна імунна недостатність
Первинна (вроджена) тимомегалія
Вторинна імунна недостатність
Аутоімунні захворювання

Розділ 13. Регенерація

Фізіологічна регенерація
Мітотичний поділ клітин
Диференціювання нових клітинних поколінь
Репаративна регенерація
Особливості репаративної регенерації спеціалізованих клітин
Дисрегенерація
Відновлення ушкоджених органів
Варіанти репаративної регенерації органів

Розділ 14. Компенсаторно-приспосувальні процеси

Структурні основи фізіологічної адаптації органів і клітин
Морфологія процесів акомодатії клітин
Морфологія компенсаторно-приспосувальних змін органів
Фази розвитку компенсаторно-приспосувальних змін органів
Порушення адаптаційних процесів на рівні організму

Розділ 15. Вступ до онкоморфології

Онкогенез
Молекулярно-генетичні механізми появи перших пухлинних клітин
Епігенетичні механізми онкогенезу
Генетичні механізми онкогенезу
Підтримка інтенсивного поділу нових поколінь пухлинних клітин
Поліклональне прогресування нових поколінь пухлинних клітин
Анатомо-мікроскопічні особливості пухлини
Морфологічна характеристика основних етапів розвитку злоякісної пухлини
Патоморфологічна класифікація пухлин

Розділ 16. Епітеліальні органонеспецифічні пухлини

Доброякісні епітеліальні пухлини
Пухлини з простого покривного (перехідного або багатощарового плоского) епітелію
Пухлини зі спеціалізованого (залозистого або покривного) епітелію
Злоякісні епітеліальні пухлини

Розділ 17. Пухлини м'яких та інших тка-

нин (проф. В.О. Туманський, д-р мед. наук С.І. Тертишний)
Доброякісні та злоякісні неепітеліальні (мезенхімальні) пухлини
Пухлини фібробластичного, міофібробластичного та фіброгістіоцитного генезу
Пухлини з жирової тканини
Пухлини з м'язової тканини
Пухлини з судин
Кісткоутворювальні пухлини (проф. В.О. Туманський)

Хрящоутворювальні пухлини
Меланоцитарні пухлини
Апудоми
Розділ 18. Пухлини нервової системи й оболонки мозку, тератоми (проф. В.О. Туманський)
Пухлини центральної нервової системи
Нейроепітеліальні пухлини
Астрогліальні пухлини
Олігодендрогліальні пухлини
Епендимні пухлини
Нейрональні та змішані нейронально-гліальні пухлини
Менінгеальні пухлини
Пухлини черепних і параспінальних нервів
Тератоми
Розділ 19. Особливості пухлин дитячого віку (проф. В.О. Туманський)
Ембріональні пухлини
Ембріональні пухлини м'яких тканин
Інші ембріональні пухлини
Герміногенні пухлини
Пухлини «дорослого» типу
СПЕЦІАЛЬНА ПАТОМОРФОЛОГІЯ
Розділ 20. Анемії (доц. О.А. Омельченко)
Анемії внаслідок крововтрати (постгеморагічні)
Анемії внаслідок порушення кровотворення
Анемії внаслідок підвищеного кроворуйнування (гемолітичні)
Розділ 21. Пухлини гематопоетичної та лімфопроліферативної тканини (проф. І.С. Шпонька)
Пухлини лімфоїдного походження
Лімфома Ходжкіна
Пухлини з попередників Т- і В-лімфоцитів
Зрілі В-клітинні пухлини
Дифузна В-клітинна великоклітинна лімфома
Лімфома Беркітта
Фолікулярна лімфома
Плазмоклітинні пухлини
Плазмоклітинна мієлома
Лімфома з клітин мантії
Лімфома маргінальної зони
Зрілі Т- та НК-клітинні пухлини
Периферична Т-клітинна лімфома, неспецифікована
Ангіоімунобластна Т-клітинна лімфома
Анапластична ALK-позитивна великоклітинна лімфома
Грибopodobний мікоз
Пухлини мієлоїдного генезу
Гострий мієлоїдний лейкоз
Мієлодиспластичні синдроми
Хронічні мієлопроліферативні захворювання
Хронічний мієлоцитарний лейкоз
Пухлини з гістіоцитних і дендритичних клітин
Розділ 22. Атеросклероз та артеріосклероз. Ішемічна хвороба серця (проф. В.П. Терещенко)
Розділ 23. Гіпертензія та артеріосклероз. Гіпертонічна хвороба та симптоматичні гіпе-

ртензії (проф. В.П. Терещенко)
Есенціальна гіпертензія (гіпертонічна хвороба) та вторинна (симптоматична) гіпертензія
Розділ 24. Системні захворювання сполучної тканини з аутоімунізацією (проф. І.В. Сорокіна)
Ревматизм
Системний червоний вовчак
Ревматоїдний артрит
Системна склеродермія
Дерматоміозит
Хвороба Бехтерева
Розділ 25. Системні васкуліти (проф. В.П. Терещенко)
Вузликівий періартеріїт
Артеріїт (синдром) Такаясу
Скроневий (гігантоклітинний) артеріїт
Гранульоматоз Вегенера
Облітераційний тромбангіїт
Хвороба Кавасакі
Пурпура Шенляйна– Геноха
Ревматоїдний васкуліт
Хвороба і синдром Рейно
Розділ 26. Хвороби ендокарда та міокарда (проф. В.П. Терещенко)
Кардіоміопатії
Первинні кардіоміопатії
Дилатаційна кардіоміопатія
Гіпертрофічна кардіоміопатія
Рестриктивна кардіоміопатія
Вторинні кардіоміопатії
Ураження ендокарда
Неспецифічний інфекційний (септичний) ендокардит
Неінфекційний тромбенокардит
Міокардити
Набуті вади серця
Розділ 27. Хвороби нервової системи (проф. В.О. Туманський)
Хвороби центральної нервової системи
Цереброваскулярні хвороби
Особливості церебральних судин і мозкового кровообігу
Судинно-дисциркуляторні енцефалопатії
Інфаркт головного мозку
Крововилив у мозок
Ускладнення та причини смерті при цереброваскулярних хворобах
Постреанімаційна енцефалопатія та синдром смерті мозку
Постреанімаційна енцефалопатія
Синдром смерті мозку
Нейродегенеративні (нейродистрофічні) захворювання
Хвороба Альцгеймера
Демієлінізуювальні захворювання
Розсіяний склероз
Бічний аміотрофічний склероз
Хвороби периферичної нервової системи
Неврити (нейропатії)

Розділ 28. Захворювання органів дихання (проф. С.Г. Гичка, доц. В.А. Діброва)

Гострий бронхіт
Гострий бронхіоліт
Гострі запальні захворювання легенів
Пневмонії
Абсцес легенів
Гангрена легенів
Хронічні дифузні ураження легенів
Хронічні обструктивні захворювання легенів
Хронічний бронхіт
Хронічна обструктивна емфізема
Бронхоектази та бронхоектатична хвороба
Бронхіальна астма
Інтерстиційні захворювання легенів
Гострі інтерстиційні захворювання легенів
Респіраторний дистрес-синдром дорослих
Хронічні інтерстиційні захворювання легенів
Фіброзивний альвеоліт
Пухлини бронхів і легенів
Рак легені

Розділ 29. Патологія зубощелепної системи та органів ротової порожнини (проф. Ю.О. Поспішил, доц. В.І. Вовк)

Морфологічні особливості органів зубощелепної системи та ротової порожнини
Ротова порожнина
Будова та розвиток зубів
Язик
Слинні залози
Вади розвитку обличчя, ший й органів ротової порожнини
Системні вроджені вади м'яких тканин і кісток обличчя
Вади розвитку окремих анатомічних структур щелепно-лицевої ділянки
Вади розвитку зубів
Зубощелепні аномалії
Хвороби твердих тканин зуба
Карієс
Некаріозні ураження
Клиноподібні дефекти
Флюороз
Ерозії зубів
Кислотний некроз твердих тканин зубів
Хвороби пульпи та періапикальних тканин зуба
Реактивні зміни пульпи
Пульпіт
Гострий пульпіт
Хронічний пульпіт
Періодонтит
Гострий періодонтит
Хронічний періодонтит
Хвороби пародонту
Гінгівіт
Зубні відкладення
Пародонтит
Пародонтоз
Ідіопатичний прогресивний пародонтоліз
Пародонтоми

Епуліс
Фіброматоз ясен
Хвороби щелеп
Запальні захворювання щелеп
Кісти щелепних кісток
Пухлиноподібні захворювання
Пухлини
Неодонтогенні пухлини
Одонтогенні пухлини
Хвороби слинних залоз
Сіалоаденіт
Слинокам'яна хвороба
Кісти слинних залоз
Пухлини
Пухлиноподібні захворювання
Хвороби губ, язика, м'яких тканин ротової порожнини
Хейліт
Глосит
Стоматит
Передпухлинні зміни
Пухлини губ, язика, м'яких тканин ротової порожнини
Стоматологічні прояви інших захворювань

Розділ 30. Хвороби стравоходу, шлунка та кишок (проф. Л.В. Дегтярьова)

Хвороби стравоходу
Ахалазія кардії
Езофагоспазм
Дивертикули стравоходу
Розриви слизової оболонки (синдром Меллорі–Вейсса)
Варикозне розширення вен стравоходу
Езофагіт
Гастроєзофагальна рефлюксна хвороба
Стравохід Барретта
Пухлини стравоходу
Хвороби шлунка
Гастрити
Гострий гастрит
Хронічний гастрит
Виразкова хвороба
Симптоматичні виразки
Пухлини шлунка
Хвороби кишок
Ентероколіти
Синдром мальабсорбції
Ідіопатичні запальні захворювання кишок
Пухлини тонкої та товстої кишки
Апендицит

Розділ 31. Захворювання печінки, жовчного міхура та підшлункової залози (проф. В.Д. Марковський)

Хвороби печінки
Масивний/субмасивний цироз печінки
Гепатози
Жировий гепатоз
Гепатити
Вірусні гепатити
Алкогольне ураження печінки

Алкогольний гепатит
Медикаментозний гепатит
Аутоімунний гепатит
Цироз печінки
Пухлини печінки
Хвороби жовчного міхура
Пухлини жовчного міхура
Хвороби підшлункової залози
Гострий панкреатит
Хронічний панкреатит
Рак підшлункової залози
Розділ 32. Хвороби ендокринної системи (проф. Г.І. Губіна-Вакулик)
Гіпоталамо-гіпофізарні порушення
Патологія надниркових залоз
Захворювання щитоподібної залози
Патологія ендокринного апарату підшлункової залози
Розділ 33. Захворювання чоловічої та жіночої статевих систем (проф. В.О. Ситнікова, проф. І.С. Давиденко)
Захворювання чоловічих статевих органів
Захворювання жіночої статевої системи
Розділ 34. Захворювання молочної залози (проф. В.О. Ситнікова, проф. І.С. Давиденко)
Непухлинні захворювання молочної залози
Фіброкістозна хвороба
Гінекомастія
Мастит
Пухлинні захворювання молочної залози
Рак молочної залози
Розділ 35. Хвороби нирок (проф. О.О. Дядик)
Гломерулопатії
Гломерулонефрит
Гломерулопатія з мінімальними змінами
Амілоїдоз нирок
Діабетична нефропатія та печінковий гломерулосклероз
Тубулопатії
Хронічні тубулопатії
Інтерстиційні (проміжні) нефрити
Гнійний інтерстиційний нефрит (піелонефрит)
Тубулоінтерстиційні, або негнійні інтерстиційні нефрити
Полікістоз нирок
Розділ 36. Захворювання кістково-м'язової системи (проф. А.М. Романюк)
Хвороби кісткової системи
Захворювання суглобів
Дегенеративно-дистрофічні ураження суглобів
Остеоартрити
Хвороби скелетних м'язів
Розділ 37. Патологія вагітності, післяпологового періоду та плаценти (проф. О.С. Решетнікова)
Аборт
Ектопічна вагітність
ОРН-гестози
Трофобластична хвороба
Хоріонепітеліома (хоріонкарцинома)

Патологія плаценти
Пре- та перинатальна патологія
Затримка внутрішньоутробного розвитку плода
Пологова травма
Порушення мозкового кровообігу плода й новонародженого
Гемолітична хвороба новонароджених
Геморагічна хвороба новонароджених
Пневмопатії
Ателектази новонароджених
Набряково-геморагічний синдром
Гіалінові мембрани легенів
Масивна аспірація навколоплідного вмісту
Асфіксія (пре- й інтранатальна)
Внутрішньоутробні інфекції: морфологічні прояви
Уроджена краснуха
Вроджена цитомегаловірусна інфекція
Вроджений токсоплазмоз
Внутрішньоутробна герпетична інфекція
Патологічна анатомія неінфекційних фетопатій
Морфологічна характеристика вроджених вад розвитку
Найважливіші вади розвитку
Розділ 38. Захворювання, зумовлені харчуванням (проф. І.В. Сорокіна, доц. О.М. Плітень)
Аліментарна дистрофія
Енергетична та білкова недостатність харчування
Хвороби, що виникають при нестачі жирів у харчуванні
Хвороби, що виникають при нестачі вуглеводів у харчуванні
Енергетична надмірність харчування й ожиріння
Вплив надмірного білкового харчування на організм
Вплив надлишку жиру на організм
Хвороби при надлишку вуглеводів у харчуванні
Аліментарні захворювання, зумовлені надмірним харчуванням
Гіповітамінози, авітамінози та гіпервітамінози
Гіповітаміноз, авітаміноз D
Гіпервітаміноз D
Гіповітаміноз, авітаміноз C
Гіповітаміноз, авітаміноз A
Гіпервітаміноз A
Розлади надходження вітамінів групи B
Недостатність вітаміну B1
Гіпервітаміноз B1
Гіповітаміноз, авітаміноз B2
Гіповітаміноз, авітаміноз B3
Гіповітаміноз, авітаміноз B6
Гіповітаміноз, авітаміноз B12
Гіповітаміноз, авітаміноз E
Розділ 39. Професійні захворювання (проф. В.Д. Марковський, канд. мед. наук М.С. Мирошниченко)
Професійні захворювання, що спричиняються дією хімічних чинників
Професійні захворювання, що спричиняються

дією промислових аерозолів (пневмоконіози)
Силікоз
Силікатози
Азбестоз
Талькоз
Слюдяний пневмоконіоз
Металоконоіози
Сидероз
Алюмініоз
Бериліоз
Карбоконоіози
Антракоз
Пневмоконоіози від змішаного пилу
Пневмоконоіози від органічного пилу
Професійні захворювання, що спричиняються дією фізичних чинників
Висотна хвороба
Контузія
Повітряна або газова емболія
Кесонна (декомпресійна) хвороба
Хвороби внаслідок дії виробничого шуму (шумова хвороба)
Хвороби внаслідок дії вібрацій (вібраційна хвороба)
Хвороби від температурних дій
Ураження електричним струмом
Ятрогенна лікарська патологія

Розділ 40. Інфекційні та паразитарні хвороби
Загальні поняття інфекційної патології людини (д-р мед. наук А.О. Гаврилюк)
Класифікація інфекційних хвороб
Кишкові інфекційні хвороби
Черевний тиф
Паратиф А та В
Сальмонельоз
Шигельоз
Кампілобактерний ентероколіт
Єрсиніоз
Псевдотуберкульоз
Кишковий єрсиніоз
Стафілококовий ентероколіт
Кишкова колі-інфекція
Вірусний ентерит і діарея
Вірусні повітряно-краплинні інфекції (проф. А.М. Романюк)
Грип
Парагрип
Респіраторно-синцитійна інфекція
Аденовірусна інфекція
ВІЛ-інфекція та синдром набутого імунodefіциту (проф. І.Ю. Олійник)
Клініко-морфологічна характеристика найважливіших опортуністичних інфекцій
Клініко-морфологічна характеристика інших ускладнень ВІЛ/СНІД
Сказ (доц. О.В. Федорченко)
Рикетсіози (проф. І.Ю. Олійник)

Епідемічний висипний тиф
Хвороба Брілля– Цинсера
Інфекційні захворювання мозку (доц. О.В. Федорченко)
Кліщовий енцефаліт
Пріонові інфекції
Хвороба Крейтцфельдта– Якоба
Хвороба куру
Синдром Герстмана– Штраусслера– Шейнкера
Синдром фатального сімейного безсоння
Хвороба Альперса
Спонгіоформний міозит із пріон-асоційованими включеннями
Дитячі інфекції (д-р мед. наук А.О. Гаврилюк, доц. О.В. Федорченко)
Кір
Епідемічний паротит
Інфекційний мононуклеоз
Поліомієліт
Вітряна віспа
Краснуха
Кашлюк
Дифтерія
Скарлатина
Менінгококова інфекція
Туберкульоз (д-р мед. наук А.О. Гаврилюк, доц. О.В. Федорченко)
Первинний туберкульоз
Гематогенний туберкульоз
Вторинний туберкульоз
Сепсис (проф. І.Ю. Олійник)
Особливо небезпечні (конвекційні, карантинні) інфекції (проф. А.М. Романюк)
Чума
Туляремія
Сибірка
Холера
Сифіліс (проф. І.Ю. Олійник)
Вроджений сифіліс
Хвороби, збудниками яких є найпростіші та гельмінти (доц. О.В. Федорченко)
Малярія
Балантидіаз
Амебіаз
Трихінельоз
Ехінококоз
Цистицеркоз
Опісторхоз
Шистосомоз
Мікози (д-р мед. наук А.О. Гаврилюк)
Дерматомікози
Вісцеральні мікози
Актиномікоз
Кандидоз
Бластомікоз
Аспергільоз